

1009/2007 ΑΠ

Αριθμός 1009/2007

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Α2` Πολιτικό Τμήμα

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ από τους Δικαστές: Γεώργιο Χλαμπουτάκη, Αντιπρόεδρο, Νικόλαο Κασσαβέτη, Ιωάννη Παπανικολάου, Ρένα Ασημακοπούλου και Αθανάσιο Κουτρομάνο, Αρεοπαγίτες.

ΣΥΝΗΛΘΕ σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του, στις 12 Φεβρουαρίου 2007, με την παρουσία και της γραμματέως Αικατερίνης Σιταρά, για να δικάσει την υπόθεση μεταξύ:

Του αναιρεσεύοντος: , ο οποίος εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Θεόδωρο Ασπρογέρακα-Γρίβα.

Της αναιρεσίβλητης: Ανώνυμης εμπορικής εταιρίας με την επωνυμία "..... ..", η οποία εδρεύει στην Αθήνα και εκπροσωπείται νόμιμα, η οποία εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Εμμανουήλ Τερεζάκη, με δήλωση του άρθρου 242 παρ. 2 του Κ.Πολ.Δ..

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 16-7-2002 αγωγή του ήδη αναιρεσεύοντος, που κατατέθηκε στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών. Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 6610/2003 του ίδιου Δικαστηρίου και 7317/2005 του Εφετείου Αθηνών. Την αναίρεση της τελευταίας αποφάσεως ζητά ο αναιρεσεύων με την από 5-1-2006 αίτησή του.

Κατά τη συζήτηση της αιτήσεως αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν όπως σημειώνεται πιο πάνω. Ο εισηγητής Αρεοπαγίτης Αθανάσιος Κουτρομάνος ανέγνωσε την από 1-2-2007 έκθεσή του, με την οποία εισηγήθηκε την απόρριψη της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης.

Ο πληρεξούσιος του αναιρεσεύοντος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης και την καταδίκη του αντιδίκου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Κατά το άρθρο 281 ΑΚ, η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος. Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, το δικαίωμα θεωρείται ότι ασκείται καταχρηστικά, όταν η συμπεριφορά του δικαιούχου που προηγήθηκε ή η πραγματική κατάσταση που διαμορφώθηκε, κατά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε, ή οι περιστάσεις που μεσολάβησαν, χωρίς κατά νόμο να εμποδίζουν τη γένεση ή να επάγονται την απόσβεση του δικαιώματος, καθιστούν μη ανεκτή τη μεταγενέστερη άσκησή του, κατά τις περί δικαίου και ηθικής αντιλήψεις του μέσου κοινωνικού ανθρώπου. Τούτο συμβαίνει ιδίως όταν από την προηγηθείσα συμπεριφορά του δικαιούχου έχει δημιουργηθεί στον υπόχρεο και μάλιστα ευλόγως, η πεποίθηση ότι ο δικαιούχος δεν πρόκειται να ασκήσει το δικαίωμά του (ΟΛΑΠ 16/2006). Στην προκειμένη περίπτωση το Εφετείο, με την

προσβαλλόμενη απόφασή του, δέχθηκε τα ακόλουθα: "Ο εφεσίβλητος (ενάγων και τώρα αναιρεσείων) ο οποίος είναι σκηνοθέτης - σεναριογράφος - και παραγωγός κατόπιν συμφωνίας, περί τα μέσα του έτους 1999 με τον εκπρόσωπο της εκκαλούσας Χ1 ανέλαβε την υποχρέωση να δημιουργήσει διαφημιστική ταινία με κεντρικό ήρωα της ταινίας έναν αρχαίο υπερήλικα, τον "....", και σκοπό τη διαφήμιση των εστιατορίων "....." τα οποία εκμεταλλεύεται η εκκαλούσα (εναγομένη και τώρα αναιρεσίβλητη), αντί αμοιβής 15.000.000 δρχ. πλέον φόρων και εξόδων έτσι ώστε η ίδια να έχει τη δυνατότητα εκμετάλλευσης της ταινίας και του κεντρικού αυτής ήρωα ".....". Ο εφεσίβλητος ολοκλήρωσε περί τα μέσα του Οκτωβρίου του έτους 1999 την ταινία στην οποία δόθηκε η ονομασία "Το" και στην οποία κατά ένα μέρος γίνεται παρουσίαση των εστιατορίων "....." και κατά ένα άλλο μέρος εμφανίζεται ο "...." σε κινούμενα σχέδια. Με την εκτέλεση της συμφωνίας για τη δημιουργία της ταινίας με τον πιο πάνω κεντρικό ήρωα η εκκαλούσα κατέβαλε στον εφεσίβλητο την 2-5-2000 δρχ. 11.800.000 την 1-7-2000 δρχ. 7.611.000 και την 1-9-2000 δρχ. 1.652.000 συνολικά δηλαδή 21.063.000 δρχ. και ο εφεσίβλητος παρέδωσε στην εκκαλούσα την ταινία ολοκληρωμένη σε βίντεο VHS και CD-ROM ήδη από τον Οκτώβριο του 1999. Η εκκαλούσα έχει προβεί μέσα από το δικτυακό της τόπο στο Internet σε δημόσια προβολή της επίδικης κινηματογραφικής ταινίας, χρησιμοποίησε δε την απεικόνιση του κεντρικού ήρωα της ίδιας (.....) για την εικονογράφηση του καταχωρημένου στο δικτυακό τόπο διαφημιστικού κειμένου των εστιατορίων της "....." και ακόμη την ίδια απεικόνιση χρησιμοποίησε επανειλημμένως σε διαφημιστικές καταχωρήσεις των εν λόγω εστιατορίων της στο περιοδικό "....." χωρίς σε καμία περίπτωση να της δοθεί η γραπτή άδεια του εφεσίβλητου στον οποίο ανήκε το δικαίωμα εκμετάλλευσης της ταινίας και του σχεδίου του κεντρικού ήρωα αυτής. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι αφότου ο εφεσίβλητος παρέδωσε στην εκκαλούσα την επίδικη ταινία η διαφήμιση των εστιατορίων της εκκαλούσας "....." γίνεται σχεδόν αποκλειστικά μέσω της ταινίας αυτής και του κεντρικού ήρωα (....). Έτσι η εν λόγω ταινία και ο κεντρικός ήρωας έχουν καταστεί το βασικό στοιχείο του δικτυακού τόπου της εκκαλούσας στο Internet που έχει δεχθεί, αφότου δημιουργήθηκε πλήθος επισκέψεων. Σημειωτέον ότι κατά την παρουσίαση της ταινίας και του ως άνω κεντρικού ήρωα αυτής, κατά τα εγκαίνια των νέων γραφείων των επιχειρήσεων της εκκαλούσας στην Αθήνα (.....) παρακολούθησε την ταινία μεγάλος αριθμός ανθρώπων, ενώ υπήρχε και κάλυψη από τα Μ.Μ.Ε. Ακόμη έχουν γίνει εκατοντάδες διαφημιστικές καταχωρήσεις των πιο πάνω εστιατορίων της εκκαλούσας με την απεικόνιση του "....." στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο και έχουν διανεμηθεί χιλιάδες αντίτυπα της ταινίας "Το" σε μορφή βιντεοταινίας και CD-ROM για ηλεκτρονικό υπολογιστή σε πελάτες της εκκαλούσας. Ο εφεσίβλητος ο οποίος άλλωστε σύμφωνα με το πιο πάνω οικειοθελώς παρέδωσε την ταινία στην εκκαλούσα γνώριζε ότι η τελευταία κάνει χρήση τόσο αυτής όσο και του κεντρικού ήρωα, προς διαφήμιση των εστιατορίων της χωρίς ωστόσο να εγείρει οιαδήποτε τυπική ή άτυπη διαμαρτυρία και μόλις την 19-1-2001, μετά παρέλευση δηλαδή αρκετού χρόνου αφότου η εκκαλούσα χρησιμοποίησε την ταινία και τον κεντρικό ήρωα της ίδιας, προς διαφήμιση των εστιατορίων της, κατέθεσε στο τμήμα Σημάτων του Υπουργείου Ανάπτυξης αίτηση για καταχώρηση του χαρακτήρα και του ονόματος "Ο" ως εμπορικό σήμα.

Από τα ευθύς άνω πραγματικά δεδομένα προκύπτει ότι, μεταξύ των διαδίκων μερών συνομολογήθηκε σύμβαση με την οποία, αντί της πιο πάνω αμοιβής, χορηγήθηκε από τον εφεσίβλητο στην εκκαλούσα το δικαίωμα εκμετάλλευσης της επίδικης ταινίας και του κεντρικού ήρωα αυτής.

Στη συνέχεια το Εφετείο δέχθηκε ότι αβασίμως ισχυρίζεται ο εφεσίβλητος ότι η μεταξύ τους συμφωνία περιοριζόταν στην δημιουργία (απεικόνιση) και μόνον της ταινίας. Διότι στην περίπτωση αυτή ο εφεσίβλητος, ο οποίος ολοκλήρωσε την ταινία, καμία περαιτέρω υποχρέωση δεν θα είχε να παραδώσει την ταινία στην εκκαλούσα και ασφαλώς δεν θα την παρέδιδε. Και βέβαια είναι αληθές ότι η πιο πάνω συμφωνία των διαδίκων δεν έχει παρά την επιταγή του άρθρου 14 του ν. 2121/1993 συνομολογηθεί εγγράφως με συνέπεια η ίδια να είναι άκυρη (άρθ. 180 Α.Κ.) και επομένως ο εφεσίβλητος να διατηρεί τόσο το περιουσιακό όσο και το ηθικό δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας επί της επίδικης ταινίας.

Μολαταύτα η (άκυρη) συμφωνία είχε ως αντικείμενο την εκμετάλλευση της επίδικης, διαφημιστικού, οπωσδήποτε αν όχι και άλλου είδους, περιεχομένου ταινίας από την εκκαλούσα, η οποία για τον ειδικό αυτό σκοπό συνομολόγησε και κατέβαλε το πιο πάνω χρηματικό ποσό στον εφεσίβλητο, ο οποίος αρχικά δημιούργησε και στη συνέχεια οικειοθελώς παρέδωσε την ταινία στην εκκαλούσα η οποία, για μακρό χρονικό διάστημα, σύμφωνα με τα πιο πάνω, έκανε χρήση αυτής και του κεντρικού ήρωα της ίδιας χωρίς, μέχρι την κατάθεση της πιο πάνω αίτησης του εφεσίβλητου στο Τμήμα Σημάτων του Υπουργείου Ανάπτυξης, ο ίδιος για μακρό δηλαδή χρονικό διάστημα να διαμαρτυρηθεί. Με τα δεδομένα αυτά όμως η έγερση αξιώσεων με βάση το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας του εφεσίβλητου είναι καταχρηστική. Διότι η κατ' ενάσκηση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας του εφεσίβλητου αξίωσή του να απαγορευθεί στην εκκαλούσα με απειλή χρηματικής ποινής η προβολή της επίδικης ταινίας και η χρήση της απεικόνισης του κεντρικού ήρωα αυτής καθώς επίσης και να του καταβληθεί α) αποζημίωση ένεκα της χρήσης της ταινίας και του ήρωα αυτής από την εκκαλούσα και β) χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη υπερβαίνουν με τα ως άνω πραγματικά δεδομένα ολοφάνερα τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη, τα χρηστά ήθη, ο κοινωνικός και οικονομικός σκοπός του δικαιώματος. Ειδικότερα η παραδοχή των πιο πάνω αξιώσεων που υποβάλλει ο εφεσίβλητος με την αγωγή επιφέρει ιδιαίτερα επαχθείς συνέπειες σε βάρος της εκκαλούσας, η οποία δικαιολογημένα με την παράδοση σε αυτή από τον εφεσίβλητο, στον οποίο κατέβαλε ως αντιπαροχή το πιο πάνω μνημονευόμενο εύλογο χρηματικό ποσό πίστεψε αρχικά και στη συνέχεια με την μακρά χρήση της ταινίας και της απεικόνισης του κεντρικού ήρωα χωρίς διαμαρτυρία από τον γνώστη του γεγονότος αυτού εφεσίβλητο εδραίωσε την πεποίθησή της ότι ο εφεσίβλητος δεν θα επικαλεστεί την τυπική έλλειψη από την μη σύνταξη εγγράφου για τη σύμβαση που συνομολογήθηκε.

Συγκεκριμένα η άσκηση από τον εφεσίβλητο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ανατρέπει τον μακροχρόνιο σχεδιασμό και ακολούθως την υλοποίηση του διαφημιστικού προγράμματος της εκκαλούσας προς μεγάλη βλάβη των συμφερόντων της, η οποία δεν μπορεί με τις συνθήκες αυτές να δικαιολογηθεί από την έλλειψη του τύπου και μόνο που προβλέπει η διάταξη του άρθρου 14 του 2121/1993 αφού διαφορετικά προκαλείται έντονη εντύπωση αδικίας. Δεν ασκεί δε καμία επιρροή στην συγκεκριμένη περίπτωση το γεγονός ότι ο εφεσίβλητος ως φορέας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας λόγω της ακυρότητας για τον πιο πάνω λόγο της σύμβασης, που έχει συνομολογήσει με την εκκαλούσα, έχει συνάψει περαιτέρω συμβάσεις με τις εταιρείες και σύμφωνα με τις οποίες έχει παραχωρήσει στις ίδιες το δικαίωμα κινηματογραφικής διανομής της επίδικης ταινίας. Διότι στη συγκεκριμένη δίκη και αναφορικά με τον ισχυρισμό της καταχρηστικής άσκησης δικαιώματος, η διατήρηση του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας από τον φορέα αυτού, εφεσίβλητο είναι ακριβώς προϋπόθεση για να κριθεί ο εν λόγω ισχυρισμός σε αναφορά με τον τρόπο με τον οποίο το δικαίωμα ασκείται από τον εφεσίβλητο έναντι της επικαλουμένης, ως λόγο εφέσεως, την καταχρηστική άσκηση δικαιώματος, εκκαλούσας". Με βάση τις παραδοχές αυτές το Εφετείο έκρινε ότι η άσκηση των ένδικων αξιώσεων του αναιρεσείοντος - ενάγοντος από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας του είναι καταχρηστική και αφού εξαφάνισε την πρωτόδικη απόφαση που είχε κρίνει αντίθετα, απέρριψε την αγωγή του ως ουσιαστικά αβάσιμη. Με την κρίση του αυτή το Εφετείο διέλαβε στην απόφασή του σαφείς, επαρκείς και χωρίς αντιφάσεις αιτιολογίες, τα δε πραγματικά περιστατικά που ανααιρετικώς ανέλεγκτα έκρινε αποδεδειγμένα, συγκροτούν όντως το πραγματικό των διατάξεων των άρθρων 25§3 του Συντάγματος και 281 ΑΚ, με τις οποίες απαγορεύεται η καταχρηστική άσκηση των δικαιωμάτων, μη εξαιρουμένων εκείνων των πνευματικών δημιουργών.

Ειδικότερα : α) Η παραδοχή του Εφετείου ότι υποκείμενο (φορέας) των ένδικων δικαιωμάτων είναι ο αναιρεσείων ουδόλως αντιφάσκει προς την ταυτόχρονη κρίση ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση η εκ μέρους αυτού προβολή των αγωγικών του αξιώσεων κατά της αναιρεσιβλήτου γίνεται καταχρηστικά, ενόψει του ότι η τελευταία παρήγγειλε την παραγωγή του έργου στον πνευματικό δημιουργό του,

κατέβαλε σε αυτόν την συμφωνημένη αντιπαροχή (χρηματικό ποσό 21.063.000 δρχ.), έλαβε δε στην κατοχή της την παραδοθείσα από τον αναιρεσιόντα ταινία και την χρησιμοποίησε επί μακρόν για τον εμπορικό σκοπό που αρχήθεν την προόριζε, ήτοι για την διαφήμιση της επιχείρησής της. β) δεν είναι ανεπαρκής η αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης εκ του γεγονότος ότι δεν αναφέρεται σε αυτήν η συμφωνημένη χρονική διάρκεια της εκμετάλλευσης του ενδίκου έργου από την αναιρεσίβλητο ως διαφημιστικού μέσου, αφού το ζήτημα αυτό δεν υπήρξε αντικείμενο της δίκης γ) δεν άσκησε επιρροή στην έκβαση της δίκης το ακριβές περιεχόμενο και τα εν γένει προσδιοριστικά στοιχεία (τόπου, χρόνου κλπ) της αρχικής συμβάσεως των διαδίκων (για την παραγωγή του έργου), αφού η ένδικη διαφορά δεν προέκυψε από εκείνη, αλλά από την χρήση του έργου μετά την παραγωγή του. δ) το ίδιο δε ισχύει, ήτοι δεν άσκησε επιρροή στην έκβαση της δίκης, η διηγηματικώς και ενδοιαστικώς διαληφθείσα στην απόφαση εκτίμηση του Δικαστηρίου, ότι ενδεχομένως - πέραν της διαφημίσεως - το έργο είχε παραχωρηθεί στην αναιρεσίβλητη και για άλλες χρήσεις. ε) Τα ως άνω κριθέντα ως αποδειγμένα πραγματικά περιστατικά (μαζί με άλλα) είχε επικαλεστεί η αναιρεσίβλητη, με τις προτάσεις της στο ουσιαστικό δικαστήριο, ως στοιχεία του περί καταχρήσεως δικαιώματος ισχυρισμού της και, επομένως δεν ήταν νομικώς αόριστη η σχετική ένστασή της. στ) Αφού κατά τις παραδοχές του ουσιαστικού δικαστηρίου, υπήρξε συμφωνημένη χρήση του ενδίκου έργου ως διαφημιστικού μέσου, δεν συνιστά προσβολή, ούτε του "ηθικού δικαιώματος" του αναιρεσιόντος σε αυτό το γεγονός, ότι δεν αναφέρεται το όνομά του ως πνευματικού δημιουργού κατά την δημόσια χρησιμοποίηση του έργου και ότι αυτό δεν προβάλλεται ολοκληρωμένο αλλά αποσπασματικά. Άλλωστε, με το αγωγικό του δικόγραφο, ο αναιρεσιών δεν είχε υποβάλει αίτημα για σχετική καθυποχρέωση της αναιρεσιβλήτου.. Ενόψει αυτών δεν είναι βάσιμοι οι λόγοι αναιρέσεως με τους οποίους υποστηρίζονται τα αντίθετα και οι οποίοι -κατά την εκτίμηση του περιεχομένου τους- συνιστούν αιτιάσεις εκ του άρθρου 559 παρ. 1 και 19 ΚΠολΔ.

Κατά συνέπεια, πρέπει η κρινόμενη αίτηση αναιρέσεως να απορριφθεί στο σύνολό της.

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την από 5-1-2006 αίτηση του για αναίρεση της 7317/2005 αποφάσεως του Εφετείου Αθηνών.

Καταδικάζει τον αναιρεσιόντα στη δικαστική δαπάνη της αναιρεσιβλήτου, την οποία ορίζει σε επτακόσια εβδομήντα (770) ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 2 Απριλίου 2007.

Και

Δημοσιεύθηκε στο ακροατήριό του στις 14 Μαΐου 2007.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ